

Asia: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Voitte kirjoittaa kommenttine alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta.

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa edustavansa kaikkia Suomen kuntia.

Kuntaliitto lausuu ehdotuksesta seuraavaa:

Suurin osa ehdotetuista muutoksista liittyy tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annetun direktiivin täytäntöön panemiseen. Osa ehdotetuista muutoksista on tarpeen EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanon täydentämiseksi.

Jätelain tuottajavastuusäätelyn piiriin on tarkoitus sisällyttää uusina tuoteryhminä useita kertakäyttöisiä muovituotteita sekä muovina sisältävät kalastusvälineet. Kertakäyttömuovien tuottajille säädettäisiin nykyiseen säätelyyn verrattuna uusi kustannusvastuu, joka koskisi tiettyjä kuntien toteuttamia jätehuolto- ja siivoustoimia. Kalastusvälineiden tuottajille säädettäisiin nykyisen säätelyn mukainen erilliskeräystä edellyttävä jätehuollon järjestämis- ja kustannusvastuu.

Ehdotukseen sisältyy myös EU:n jätesäädöspakettiin liittyvänä muutoksena jätelain pakkausten tuottajavastuusäätelyyn liittyvän miljoonan euron liikevaihtorajan poistaminen. Samalla lakiin on tarkoitus lisätä pakkausten tuottajan määritelmästä eroava palvelupakkausten tuottajan määritelmä.

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutoksella velvoitettaisiin vuotuiselta saalismäärältään yli 5000 kg kalastussatamat järjestämään kalastusvälinejätteiden vastaanottolaitteet, jotka toimisivat osana muovia sisältävän kalastusvälinejätteen erilliskeräysverkostoa. Erilliskeräysverkostosta säädettäisiin tarkemmin lain nojalla annettavalla asetuksella.

Jätelain nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin myös eräitä muovituotteita koskevista uusista tuote- ja erilliskeräysvaatimuksista, sekä uusista kuluttajatiedotuksen sisältövaatimuksista.

SUP-direktiiviin sisältyvä kertakäyttöisiä, muovia sisältäviä elintarvikepakkauksia ja juomamukeja koskeva vaatimus vähentää kulutusta toteutettaisiin ns. Green Deal -sopimuksena ympäristöministeriön ja em. tuotteita edustavien toimijoiden kesken.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on vahvistettu, koska SUP-direktiivin määräajat ovat tiukat. Pääosaa direktiivin vaatimuksista on alettava soveltaa vuosien 2022–2024 välisenä aikana.

Kuntaliitolla ei ole sinänsä huomautettavaa esityksen pääasialliseen sisältöön. Kuntaliitto kannattaa pääsääntöisesti esitettyä kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajavastuusääntelyn kokonaisuutta, mutta esittää siihen liittyviä tarkempia näkemyksiä esityksen eri lukujen ja pykälien kohdissa. Kalastusvälinejätteiden tuottajavastuuta koskevassa sääntelyssä esiintyy joitakin selviä puutteita, joihin Kuntaliitto ottaa jäljempänä kantaa. Kuntaliitto kannattaa pakkausten tuottajavastuusääntelyyn nykyisin liitetyn miljoonan euron liikevaihtorajan poistoa, kuten on jo aiemmissakin jätelain lausuntovaiheissa todennut. Liikevaihtorajan säilyttäminen ei ole perusteltua.

Kuntaliitto toteaa SUP-direktiivistä, että SUP-direktiivin toimilla pyritään ratkaisemaan sellaisiakin haasteita, joita kaikkia ei ole havaittavissa Suomessa. Kyseessä on kaikkiaan erittäin vaikeasti hahmotettava ja haltuun otettava säätelykokonaisuus, joka koskee melko sekalaista joukkoa eräitä muovituotteita. Esityksen taustalla olevan SUP-direktiivin tavoitteet ehkäistä ja vähentää sen soveltamisalaan kuuluvien muovituotteiden vaikutusta ympäristöön, erityisesti vesiympäristöön, ja ihmisten terveyteen sekä edistää siirtymistä kiertotalouteen, ovat kyllä kannatettavia. Haaste toimeenpanossa on se, että itse direktiiviin sisältyvät keinot siirtymää kohti ovat laatutasoltaan kovin vaihtelevia ja jäävät monelta osin keskeneräisiksi ja heikosti valmistelluiksi sekä perustelluiksi. Lisäksi niissä on kovin vähän kansallista liikkumavaraa. Sen vuoksi onkin kyseenalaista, voidaanko kaikki em. sinänsä hyvät tavoitteet direktiivin keinoin saavuttaa. Direktiivin kiireellisestä säätämisestä johtuen säädökseen on jäänyt hyvin paljon tulkinnanvaraisuutta, mikä on lisännyt odotuksia komission täytäntöönpanosäädöksiä sekä suuntaviivoja ja ohjeistuksia kohtaan. Komission ohjeet ja säädökset ovat taas säännönmukaisesti olleet huomattavastikin myöhässä, mikä on vaikeuttanut direktiivin kansallista tulkintaa ja toimeenpanoa. Lisäksi annetut ohjeetkin ovat sisältäneet tulkinnanvaraisuutta.

Luku 1 (Asian tausta ja valmistelu)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa lukuun 1.

Luku 2 (SUP-direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa lukuun 2.

Luku 3 (Nykytila ja sen arviointi)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

3.4.1 Nykyiset tuottajavastuujärjestelmät

Kuntaliitto huomauttaa, että luvun 3.4.1 kuvausta pakkausjätteiden osalta tulee täydentää vastaamaan uuden jätelain tilannetta. Kuvauksesta puuttuu uuden jätelain mukaisen erilliskeräysjärjestelmän kuvaus, jonka mukaisesti mm. tuottajat järjestävät kuluttajapakkausten aluekeräyksen ja kaiken kerätyn pakkausjätteen vastaanoton vastaanottoterminaaleilla sekä osallistuvat kuntien järjestämän pakkausjätteiden kiinteistöittäisen erilliskeräyksen kustannuksiin. Tämä lakisääteinen yhteistoiminta ja siitä sopiminen on poikkeama perinteisestä tuottajan järjestämis- ja kustannusvastuusta.

3.4.2.2. Eräiden kertakäyttömuovituotteiden tuottajille säädettävä kustannusvastuu

Kansalliset valinnat tuottajanvastuu toteutuksessa

SUP-direktiivi rajaa kustannusvastuun koskemaan viranomaisten toteuttamia tai niiden puolesta toteutettuja välttämättömiä ja kustannustehokkaita toimia. SUP-direktiivi ei suoraan ota kantaa siihen, mitä kaikkia mahdollisia alueita tuottajien kustannusvastuun tulisi Suomessa koskea. Kuntaliitto voi yhtyä esityksessä todettuun näkemykseen, että Suomessa tuottajien kustannusvastuusta säädettäessä on tässä vaiheessa perusteltua kytkeä se sellaisiin yleiseen käyttöön tarkoitettuihin alueisiin, joilla kunnilla on lakisääteinen velvollisuus vastata roskaantumista ehkäisevistä jätehuoltotoimista ja roskaantumisen siivoamisesta. Kyse on tällöin katujen lisäksi esimerkiksi toreista, puistoista, uimarannoista ja muista yleiseen virkistykseen käytettävistä alueista, joilla suuretkin määrät ihmisiä voivat vapaasti oleilla, ulkoilla ja viettää vapaa-aikaa. Suomessa nimenomaan kunnilla on tällaisten yleisten alueiden puhtaanapidossa keskeisin ja alueellisesti kattavin rooli.

Kuntaliitto pitää oleellisen tärkeänä esityksessäkkin todettua seikkaa siitä, että kuntien oman harkinnan varaan tulee jättää se, mitkä toimet ovat välttämättömiä ja kustannustehokkaita kutakin aluetta koskevan jätehuolto- ja siivousvastuun toteuttamisessa. Kuntaliitto pitää myös oleellisen tärkeänä esityksessäkkin todettua seikkaa siitä, että kutakin kunnan aluetta koskevan jätehuolto- ja siivousvastuun toteuttamisen taso, sen tarpeellisuus, keinot toimia kustannustehokkaasti jäävät kuntien oman harkinnan varaan. Kuntien tarpeet ovat erilaisia ja olosuhteet vaihtelevat hyvin paljon. Kunnat myös kilpailuttavat puhtaanapitopalveluitaan merkittävästi, jolloin kustannustaso pysyy riittävän kohtuullisena.

Kuntaliitto huomauttaa, että SUP-direktiivi ei myöskään edellytä kansallisen palvelutason määrittämistä yleisten alueiden jätehuollolle ja roskaamisen siivoustoimille. Toki kunnat yhdessä kehittävät erilaisia luokituksia yhtenäisten hyvien käytäntöjen edistämiseksi.

On muistettava, että myös hulevesijärjestelmien kautta kulkeutuu roskia vesistöön. Myös jätevesiviemärit voivat toimia roskien reittinä. Roskat aiheuttavat viemäristössä tukoksia ja toimia jätevedenpuhdistamoilla. On hieman tulkinnanvaraista, kuuluvatko myös nämä roskien kulkeutumisreitit roskaamisen puhdistamiseen vai ei. Tässä vaiheessa lienee kuitenkin yksinkertaisinta ja selkeintä olla sisällyttämättä viemäreihin liittyviä roskaantumisen puhdistamisen kuluja tuottajien kustannusvastuun alle. Kuntaliitto toteaa kuitenkin, että viemärien ja hulevesien puhdistamisen sisällyttämistä tuottajien kustannusvastuun piiriin voi olla tarkoituksenmukaista tarkastella tarpeen niin vaatiessa uudelleen, kun kustannusvastuun soveltamisesta on saatu käytännön kokemusta tai olosuhteet muuttuvat.

Kustannusvastuun suuruuden määrittelyyn tarvittavat tiedot

Kuntaliitto ja tuottajavastuun osalta keskeisimmät maksajatahot ovat syksyllä 2021 yhdessä todenneet, että nyt saatavilla oleva kuntien kustannustieto on epävarmaa. Sen vuoksi yhteisesti on todettu, että puutteellisesta kustannustiedosta johtuen tuottajien kustannusvastuun pohjaksi on tässä vaiheessa mahdollista ottaa huomioon vain osa, vähintään 2/3 Kuntaliiton kyselyn (s. 2020) mukaisesta asukasluku- ja kuntakokoluokkaperusteisesta kustannuksesta 7,2 e/asukas/a. Tällä vältetään se, etteivät tuottajat joutuisi missään olosuhteissa ylikompensoimaan kuntien kustannuksia mahdollisesta tiedon epävarmuudesta johtuen. Em. johtuen ensimmäisellä korvauskaudella 2023–2025 voitaisiin Kuntaliiton näkemyksen mukaan käyttää hyväksyttävänä jätehuollon ja roskaamisen siivoamisen kokonaiskustannuksena vähintään lukua 4,79 €/asukas/a, mutta sen alemmas lähtölukua ei tule asettaa. Tämä vaihtoehto antaisi toimijoille lisäaikaa selvittää todellista kustannustasoa nykyistä perusteellisemmin nimenomaan SUP-direktiivin ja kansallisen lainsäädännön reunaehtojen mukaisesti. Tähän mennessä selvittämistä ovat hankaloittaneet useat kesken olevat tulkinnat siitä, mitä kaikkea kustannusvastuun piiriin kuuluu (tuotteet, alueet jne.). Kuntaliiton näkemyksen mukaan on siis mahdollista, että tuottajien kustannusvastuu kasvaa ensimmäisen kolmevuotiskauden jälkeen.

Kuntaliitto on myös sitoutunut osallistumaan tuottajien ja kuntien yhteiseen perustettavaan seurantaryhmään, jonka tarkoituksena on muun muassa laatia kunnille ohjeistusta ko. kustannusten luotettavaksi seuraamiseksi SUP-direktiivin näkökulmasta sekä edistää parhaiden jätteiden ja roskien keräys- ja siivouskäytäntöjen kehittämistä ja käyttöönottoa kunnissa (benchmarking). Kuntaliitto huomauttaa, että ryhmän perustaminen ei kuitenkaan poista tarvetta säätää kustannusvastuusta lainsäädännössä. Sen tarkoituksena on lähinnä edesauttaa lainsäädäntöprosessia ja edistää toimijoiden välisiä suhteita.

Tällä hetkellä, alkaen vuodesta 2021 toimijat (SUP-tuottajat ja KEHTO-foorumin kaupungit, Kuntaliitto sekä ympäristöministeriö) ovat selvittäneet yhteisesti, kuinka suuri osuus kuntien jätehuolto- ja siivousvastuulle kuuluvilla yleiseen käyttöön tarkoitetuilla alueilla kerättävistä jätteistä on kustannusvastuun piiriin kuuluvista kertakäyttöisistä muovituotteista aiheutuvaa jätettä. Hanke on vielä kesken. Hankkeen tarkoituksena on kerätä luotettavaa koostumustietoa, jonka avulla osaltansa voidaan määrittää, mikä on kustannusvastuun piiriin kuuluvien kertakäyttömuovituotteiden osuus kuntien kokonaiskustannuksista. Syksyn 2021 aikana kehitettiin koostumustutkimuksia varten menetelmä, koska vastaavanlaisia tutkimuksia ei ole Suomessa ennen tehty. Menetelmää on tarkoitus testata vuoden 2022 aikana ja samalla kerätä tarpeellista koostumustietoa kustannusvastuun määrittämistä varten ympäristöministeriön lainsäädäntöprosessiin ja myös toimijoiden käyttöön. Osallistumalla hankkeen rahoitukseen ensimmäisellä kierroksella Kuntaliitto ja suurimmat kaupungit ovat halunneet osoittaa myötämielisyytensä luotettavan tutkimustiedon hankintaan. Vastaava koostumus- ja kustannustieto ei ole ollut ennen SUP-direktiivin säätämistä tarpeen.

3.6 Kuluttajien tiedottaminen

SUP-direktiiviin liittyy myös kuluttajien tiedottamisvelvoite. Jätelain 51 §:ssä säädetään jo tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuudesta. Esityksen mukaan SUP-direktiivin 10 artiklan kansallinen täytäntöönpano on perusteltua toteuttaa jätelain 51 §:n ja sen nojalla annettavan asetustason sääntelyn kautta. Mainittua sääntelyä olisi täydennettävä siten, että siinä huomioitaisiin SUP -direktiivin 10 artiklassa säädetyt yksityiskohtaiset valistuksen sisältövaatimukset. Asetustason sääntely olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää osin pakkausasetukseen ja osin uuteen eräitä muovituotteita koskevaan asetukseen.

Kuntaliitto huomauttaa, että asetuksessa on syytä ottaa huomioon peruskuntien ja kuntien jätelaitosten harjoittama jäte- ja roskaantumisen ehkäisyn neuvonta. SUP-valistus voisi olla tehokkainta, jos se olisi mukana myös esimerkiksi jätelaitosten toteuttamassa neuvonnassa ja viestinnässä. Tuottajayhteisön olisi järkevää sopia yhteistyöstä kuntien ja jätelaitosten kanssa. Myös vesihuoltolaitokset valistavat kuluttajia siitä, mitä viemäriin voi laittaa tai ei voi laittaa. Tässäkin yhteydessä yhteistyö vesihuoltolaitosten kanssa olisi hedelmällistä.

3.8 Omavalvonta, hallintopakkeihin ja rangaistussäännökset

Jätelain 126 §:ssä säädetään rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Pykälä koskee kaikkia jätelain valvontaviranomaisia. Lain 128 § täydentää kyseistä sääntelyä. Siinä säädetään erityisesti tuottajan järjestämää jätehuoltoa koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Ehdotuksessa ei ole varsinaisesti arvioitu miten mahdolliset tulkintaepäselvyydet tai riidat maksuista tuottajien ja kuntien välillä ratkaistaisiin. Tuleeko kunnan nostaa hallintoriita-asia hallinto-oikeudessa, jos asioita ei saada sovittua? Pirkanmaan ELY-keskuksen mahdollisuus valvoa korvausten maksua hallintopakkomennettelyssä ei sovellu korvaustasoa koskevien erimielisyyksien ratkaisuun. Markkinoille saattamiskielto ei taas sovellu jo toimiville tuottajille, jotka laiminlyövät jälkikäteisen maksuvelvollisuutensa tai jotka riitauttavat maksuosuutensa. Tulisikin vielä harkita mahdollisuutta keskittää maksujen perimiset Pirkanmaan ELY-keskukselle, joka jakaisi korvaukset kunnille. Tällöin maksujen valvonta olisi yhden viranomaisen käsissä eikä jokaisen kunnan olisi erikseen tarpeen toimia asianomistajana mahdollisissa erimielisyystilanteissa.

3.12 Pakkauksen tuottajan määritelmä

Kuntaliitto kannattaa pakkausten tuottajavastuun soveltamisalaa määrittävän 1 miljoonan euron liikevaihtorajan poistamista. Tämä on perusteltua mm. tuottajien tasapuolisen kohtelun ja myös yhdenmukaista suhteessa muihin tuottajavastuun piiriin kuuluviin tuoteryhmiin nähden, sillä vastaavaa poikkeusta ei ole säädetty muiden tuoteryhmien tuottajille. Kuntaliitto pitää myös asianmukaisena uuden palvelupakkausten määritelmän tuomista lakiin, koska sen pyrkimyksenä on kohtuullistaa sääntelyn piiriin tulevien toimijoiden määrää rajoittamatta kuitenkaan tuottajavastuunalaisten tuotteiden määrää.

Luku 4 (Ehdotukset ja niiden vaikutukset)

Voitte kirjoittaa kommenttine alla olevaan tekstikenttään

SUP-tuotteiden tuottajavastuusta (pl. kalastusvälinejätteet)

Kuntaliitto viittaa tässä kohden mm. luvussa 3 ja jätelain pykäläkohtaisissa kohdissa lausumaansa (46, 47 a-e §). Kuntaliitto tuo kantansa esiin ko. kohdissa. Luvun 4 kirjauksissa kohdassa 4.2.4 todetaan, että tuottajia koskevan uuden kustannusvastuun määrittely edellyttää kuntien vastuulle kuuluvien jätehuolto- ja siivoustoimien kokonaiskustannustietojen luotettavuuden parantamista. Lisäksi todetaan, että tämä edellyttää yhtenäisten toimintatapojen käyttöönottoa ja kehittämistä kunnissa. Em. mainittu on totta ja Kuntaliitto toteaaakin, että leimallista kertakäyttömuovisäädösten valmistelussa on ollut se, että kaikkiaan tietopohja lähes kaikesta aiheeseen liittyvästä on ollut heikkoa. Valmistelun aikana selvittämistä ovat vaikeuttaneet lukuisat epävarmuudet eri tulkinnoista, mm. mitkä alueet ja toimet kuuluvat tuottajan kustannusvastuun piiriin ja mitkä syntyvistä jätteistä tarkalleen ottaen luetaan SUP-jätteiksi. Sen vuoksi esimerkiksi Kuntaliiton vuoden 2020 kustannuskyselyssä ei vielä pystytty aivan tarkasti määrittämään, mitä kustannustietoa kunnista haetaan ja mitä pitää pois lukea. Kunnissa ei ole aiemmin ollut tarpeen erotella yleisten alueiden

puhtaanapitotoimista erikseen nimenomaan tiettyjen kyseessä olevien alueiden roskaantumisen ehkäisemisen ja siivouksen kustannuksia, joten kunnissa jouduttiin tekemään osin käsityötä kustannusten erotteluun. Kustannusvastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta tiedot tarkentuvat yhä vieläkin, mutta seuraavalla tutkimuskerralla kustannus selvitystä pystytään jo huomattavasti tarkentamaan ja vastaamista ohjaamaan paremmin. Tätä työtä onkin tarkoitus jatkaa yhdessä tuottajien kanssa vapaaehtoisuuden pohjalta. On huomattava, että Kuntaliitto käytti ko. kyselyn tekemiseen ja tulosten analysointiin erillisen arviolta 5 htkk:n työpanoksen. Työpanoksessa mukana ei ole se työ, jota kunnissa tehtiin kyselyyn vastaamiseksi. Kuntaliiton käsityksen mukaan vastaavien selvitysten teettämisen kustannusten tulee jatkossa kuulua tuottajille, mutta toki kunnat ovat niitä, jotka kyselyihin ym. vastaavat edelleenkin.

Kalastusvälinejätteiden tuottajavastuusta ja satamanpitäjien velvoitteista

Kuntaliitto toteaa, että vaikutusten arvioinnissa suurimmat epävarmuudet näyttävät liittyvän kalastusvälinejätteiden tuottajanvastuun toteuttamiseen liittyviin eri näkökohtiin. Esityksessä todetaankin, että kalastusvälinejätteen määrästä ei ole tällä hetkellä luotettavaa tutkimustietoa ja asiaa pyritään selvittämään vasta, kun erilliskeräysverkosto on järjestetty. Tavoitteena on säätää kuitenkin erilliskeräysasteeksi asetuksella 10 %. Muihinkin SUP-direktiivin alaisiin tuotteisiin liittyy epävarmuuksia, mutta niitä koskevat selvitykset ovat jo sentään käynnissä.

Esityksessä todetaan, että muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajavastuuseen liittyvän erilliskeräyksen järjestämisestä aiheutuisi kustannuksia ainoastaan niille kunnille, joiden hallinnassa on sellaisia merenkulun ympäristönsuojelulain tarkoittamia kalastussatamia, joiden vuotuinen saalismäärä ylittää 5000 kg. Nämä kunnat vastaisivat kalastussatamien ylläpitäjinä muovia sisältävistä kalastusvälineistä aiheutuvan kalastusvälinejätteen erilliskeräykseen tarkoitettujen vastaanottolaitteiden järjestämisestä ko. satamissa. Tästä aiheutuvien kustannusten arvioidaan olevan kuitenkin hyvin pieniä. Näin ollen kunnallistaloudelliset vaikutuksetkin jäävät kokonaisuudessaan hyvin pieniksi, vaikka kalastussataman ylläpitäjiksi luokiteltavien kuntien kokonaislukumäärästä ei olekaan tarkkoja tietoja.

Kuntaliitto toteaa, että kuntamäärää tulisi selvittää tarkemmin ja vaikutusarviota tältä osin täydentää. Vastaanottolaitteiden hankinta ei liene olennaisin kustannus, kuten yllä on todettu. Kuntaliitto pitää suurimpana haasteena ja kustannuksia aiheuttavana tekijänä esitettyä epäloogista sääntelykokonaisuutta, jossa tuottajalle säädettävän jätteen kuljetusvastuun suunnitellun alkamisen (erittäin pitkä siirtymäaika vuoteen 2029 saakka) ja satamien vastaanottolaitteiden hankintavelvoitteen (ei suunniteltu siirtymäaika) välinen ajanjakso näyttää jäävän useiden vuosien mittaiseksi. Näyttää siltä, että väliaikana jätehuoltokustannukset jäisivät kokonaisuudessaan ainakin parin vuoden ajan ja sen jälkeenkin osittain satamanpitäjien maksettaviksi, vaikka SUP-tuottajavastuun niin kuljetuksen kuin käsittelynkin osalta tulisi alkaa viimeistään vuoden 2025 alusta lukien. Esitys jättää myös erittäin epäselväksi, minne ja kenen vastuulla olevaan käsittelyyn jätteet tulisi toimittaa vuosien 2023 ja 2029 välisenä aikana. Kuntaliitto painottaa, että nimenomaisesti tuottajanvastuun toimeenpanosta ei tulisi aiheutua satamanpitäjille ylimääräisiä kustannuksia jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Kun esityksessä vielä (kohdassa 4.2.5 ympäristövaikutukset)

todetaan, että tällä hetkellä Suomessa ei ole eikä myöskään lähimaissa ole riittävää kapasiteettia kalastusvälinejätteen kierrätykseen, herää kysymys, miten jätteet on suunniteltu käsiteltävän. Tämä tarkoittanee, että lähiaikoina ainoa realistinen käsittelytapa ko. jätteelle lienee energiahyödyntäminen. Toisaalta jätelain 15 a §:ssä nimenomaisesti säädetään, että uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä ei saa toimittaa poltettavaksi eikä sijoitettavaksi kaatopaikalle. Kuntaliitto toteaa, että kalastussatamien pitäjiä ei tule saattaa tilanteeseen, jossa niiden on erilliskerättävä jätettä, jolle ei ole olemassa laillista sijoituspaikkaa. Esityksessä ei ole selkeästi kuvattu ko. jätteen tuottajan käsittelyvastuuta eikä siitä olen näkemyksemme mukaan edes riittävän selkeästi säädetty. Ehdotus jättää siis epäselväksi, miten satamien vastaanottoaikkoihin kerättyjen kalastusvälinejätteiden jätehuolto on tosiasiaassa tarkoitettu toteutettavan.

Kuntaliitto kummeksuu myös ehdotuksessa esitettyjä perusteluita liittyen kalastusvälineiden tuottajan järjestämisvastuuseen liittyvän kuljetusvelvollisuuden alkamisen pitkään siirtymäaikaan. SUP-direktiivin mukaan tuottajavastuun tulee alkaa viimeistään 31.12.2024 ja tällöin muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajien tulee huolehtia muovia sisältävän kalastusvälinejätteen erilliskeräyksen kustannuksista, kun jäte on toimitettu asianmukaisiin direktiivin (EU) 2019/883 mukaisiin sataman vastaanottolaitteisiin tai muihin vastaaviin keräysjärjestelmiin, jotka jäävät kyseisen direktiivin ulkopuolelle, sekä jätteen kuljetuksen ja käsittelyn kustannuksista sen jälkeen. Ehdotuksessa on todettu, että tuottajavastuu ei koske historiallisia jätteitä ja koska kalastusvälineet päätyvät jätteeksi vasta 5-20 vuotta niiden ostosta, tuottajan kuljetusvastuu voisi alkaa vasta myöhemmin. Kuitenkaan muiden SUP-tuottajavastuun alaisten tuotteiden osalta vastaavia perusteita ei ole esitetty eikä tietääksemme aiemminkaan tuottajavastuun perustamisen yhteydessä. Toisaalta kantaa käsittelyvastuuseen ei ole otettu juuri lainkaan erillisesti.

Arvioinnissa todetaan vielä, että kerätty jäte ei pilaannu säilytyksessä, jolloin kuljetuksen voi järjestää astioiden täytyessä. Kuntaliitto esittää epäilyksensä tästä väitteestä. Usein ainakin jonkin aikaa vedessä olleet kalastusvälineet limoittuvat ja niissä saattaa olla kalajäämiä tai muuta orgaanista ainesta. Sen vuoksi arvio 600 litran astian tyhjennystarpeesta kerran vuodessa saattaa olla epärealistinen. Yleisillä alueilla pitkään paikallaan seisoviin jäteastioihin kertyy yleensä myös muuta jätettä, etenkin jos läheisyydessä on sekajäteastioita.

Kuntaliitto toteaa, että toisin kuin vaikutuksissa (4.2.6 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset) todetaan, esityksen mukaisen muovia sisältävien kalastusvälineiden erilliskeräyksen (200 pistettä eri puolilla Suomea, tyhjennys 1 krt/a) ei voida arvioida lisäävän juurikaan jätteenkuljetuspalveluja tarjoavien yritysten liiketoimintamahdollisuuksia. Vaikutus lienee tosiasiaassa varsin marginaalinen ja todennäköisesti jätteen kuljetuskustannukset jäävät melko korkeiksi.

Luku 5 (Muut toteuttamisvaihtoehdot)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

5.1.3 Eräitä kertakäyttömuovituotteiden tuottajia koskeva uusi kustannusvastuu

Kuntaliitto huomauttaa, että kappaleessa 5.1.3. on virheellisesti todettu, että kaikki kunnat eivät olisi Kuntaliiton jäseniä. Kaikki Suomen kunnat ovat kyllä tällä hetkellä Kuntaliiton jäseniä, mutta niillä ei ole lakisääteistä velvollisuutta olla jäseninä Kuntaliitossa.

On totta, että valmistelun alkuvaiheessa pohdittiin yleisellä tasolla vaihtoehtoa, jossa kustannusvastuun toteuttamisen yksityiskohdat olisi jätetty tuottajien ja kuntien keskinäisen sopimisen varaan, vastaavasti kuin kuntien ja tuottajien yhteistoiminta pakkausjätteiden kiinteistökeräyksessä. Kuntaliitto ei pitänyt ko. vaihtoehtoa hallinnollisesti mahdollisena, koska kuntia olisi ollut sopijapuolina paljon, miltei 300 eikä myöskään Kuntaliitolle voida lainsäädännössä suoraan säätää velvoitetta toimia kuntien puolesta sopijapuolena. Vapaaehtoinen sopiminen olisi todennäköisesti aiheuttanut resurssitarpeita Kuntaliittoon, jonka varsinaisena toimintana ei ole tämän kaltaisen, raskaan sopimustoiminnan ylläpitäminen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tuottajavastuusta säätäminen ei pääsääntöisesti saa aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia muille osapuolille.

Luku 8 (Lakia alemman asteinen sääntely)

Voitte kirjoittaa kommenttine alla olevaan tekstikenttään

Tässä esityksessä ehdotetaan useita uusia asetuksenantovaltuuksia. Kertakäyttöisiä muovituotteita ja niiden tuottajavastuuta koskien voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruuden määrittämisestä ja siinä käytettävistä laskentaperusteista, sekä kuluttajahintaindeksin muutoksen huomioimisesta tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruudessa (JL 47 c §), tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksamisesta kunnille (JL 47 d §) ja tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistamisesta (JL 47 f §). Säännökset otettaisiin osaksi säädettävää uutta valtioneuvoston asetusta, joka koskisi tuoteryhmäkohtaisia korvauksia. Kuntaliitto pitää em. uusia asetuksenantovelvoitteita tarpeellisina järjestelmän käytännön toteutuksen kannalta.

Jätelain 51 §:n 3 momentin nojalla annettaisiin SUP-direktiivin 10 artiklan täytäntöön panemiseksi tarvittavat yksityiskohtaiset säännökset muovia sisältävien kalastusvälineiden ja eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajien vastuulla olevan kuluttajatiedotuksen sisältövaatimuksista. Säännökset otettaisiin osaksi eräitä kertakäyttömuovituotteita koskevaa valtioneuvoston asetusta ja pakkausjäteasetusta.

Kuntaliitto huomauttaa, että tiedotusvastuusta säädettäessä tulisi ottaa huomioon peruskuntien ja kuntien jätelaitosten harjoittama jäte- ja roskaantumisen ehkäisyn neuvonta. SUP-valistus voisi olla tehokkainta, jos se olisi mukana myös esimerkiksi jätelaitosten toteuttamassa neuvonnassa ja viestinnässä. Tuottajayhteisön olisi järkevää sopia yhteistyöstä kuntien ja niiden jätelaitosten kanssa. Myös vesihuoltolaitokset valistavat kuluttajia siitä, mitä viemäriin voi laittaa tai ei voi laittaa. Tässäkin yhteydessä yhteistyö vesihuoltolaitosten kanssa olisi hedelmällistä.

Myös tiettyjen asiallista ja hyvää valistustyötä tekevien järjestöjen, kuten esimerkiksi Pidä Saaristo Siistinä ry:n, kanssa, tulisi neuvontaa koordinoita.

Luku 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys)

Voitte kirjoittaa kommenttine alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa luvusta 12.

Jätelain muutosehdotus

6 § (Muut määritelmät) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa määritelmiin ehdotetuista muutoksista.

24 a § (Markkinavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa markkinavalvontaa koskevan pykälän muutoksiin.

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa pykälästä.

46 § (Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälään tehtäisiin eräitä muutoksia, jotka liittyisivät SUP-direktiiviin 8 artiklan edellyttämän julkisiin keräysjärjestelmiin ja roskaantumisen siivoukseen liittyvän eräiden kertakäyttömuovituotteiden tuottajia koskevan kustannusvastuun täytäntöönpanoon.

Kuntaliitto toteaa, että pykälään esitettävät muutokset ovat tarpeellisia SUP-direktiivin toimeenpanon vuoksi. Kuntaliitolla ei ole huomauttamista pykälän esitettyyn sisältöön.

47 a § (Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin pelkästään SUP-direktiiviin 8 artiklan mukaisesta eräitä kertakäyttömuovituotteiden tuottajia koskevasta kustannusvastuusta.

Kustannusvastuun laajuudessa olisi SUP-direktiivin sääntelystä johtuvia tuoteryhmäkohtaisia eroja siten, että joidenkin tuottajien (ilmapallot ja kosteuspyyhkeet) olisi vastattava ainoastaan roskaantumisen siivoamiskustannuksista, kun taas joidenkin tuottajien (pakkaukset ja tupakkatuotteet) olisi vastattava sekä roskaantumisen ehkäisemiseksi järjestetyn jätehuollon kustannuksista, että roskaantumisen siivoamiskustannuksista. Myös kustannusvastuun soveltamisen alkamisajankohdissa (sääntely sisältyisi lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiin) olisi

tuoteryhmäkohtaisia eroja. Em. mainitut erot ovat johtaneet siihen, että sääntelystä on tulossa hieman monimutkaista ja miltei jokaiseen tuoteryhmään kohdentuvat vaatimukset on eroteltava pykälässä.

Pykälän 1 momentissa määritettäisiin kustannusvastuun yleinen sisältö. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa 1 momenttiin. Siivoustoimien toteuttaminen on nykyisen lainsäädännön ja ohjeiden mukaan pitkälti kuntien oman tarpeenmukaisen harkinnan varassa ja näin onkin perusteltua olla, koska kuntakohtaisissa olosuhteissa on suuria eroja. Kuntaliitto huomauttaa, että kaikkia Suomen kuntia koskevien yhtenäisten kustannustehokkuuskriteerien asettaminen ei lainsäädännön kautta ole mahdollista. Kustannustehokkuutta ja hyviä käytäntöjä on kuitenkin mahdollista kehittää, ja sen vuoksi kunnat ovat vapaaehtoisuuden perusteella halukkaita yhteistyössä tuottajien kanssa kehittämään yleisten alueiden jätehuollon ja roskaantumisen siivouksen toimintaa nykyistäkin tehokkaammaksi.

Kustannusvastuun piiriin kuuluvat tuoteryhmät yksilöitäisiin pykälän 2–4 momentissa. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa momentteihin. SUP-direktiivin 8 artiklan 2 ja 3 kohdassa on nimenomaisesti mainittu, että ”keräysinfrastruktuuri ja sen käyttö” sisältyvät kustannusvastuuseen. Toisaalta Suomessa jätelain sääntelyn mukaan on itsestään selvää, että jätehuollon järjestäminen pitää sisällään myös em. tehtävän. Siksi em. asioita ei ole tarpeen erikseen mainita tupakkatuotteita ja pakkauksia koskevissa 3 ja 4 momentissa. Tässä kohden Kuntaliitto yhtyy esityksen näkemyksiin. Lisäksi Kuntaliitto huomauttaa, että kunnilla tulee olla harkintavalta siinä, mille alueille on tarpeen sijoittaa momentissa tarkoitettuja erillisiä roska-astioita tupakkajätteille ja mille ei.

47 b § (Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin ehdotetun 47 a §:n mukaisen tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet. Pykälässä lueteltujen alueiden kuuluminen kustannusvastuun piiriin tarkoittaisi, että ko. alueiden jätehuolto- ja siivouskustannukset olisivat osa sitä tietopohjaa, joka huomioitaisiin määritettäessä ehdotetussa 47 c §:ssä tarkoitettujen tuoteryhmäkohtaiset korvaukset. Kyse olisi pääsääntöisesti sellaisista alueista, jotka olisivat merkityksellisiä kustannusvastuun piiriin kuuluvista kertakäyttöisistä muovituotteista aiheutuvan roskaantumisen kannalta. Alueet kattaisivat sekä asemakaava-alueella että muualla kuin asemakaava-alueella sijaitsevia alueita.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan pykälän piiriin säädettäväksi ehdotetut alueet ovat tarkoituksenmukaisia SUP-direktiivin täytäntöönpanon ja kansallisten valintojen kannalta. Säännösten perusteella kustannusvastuun piiriin saadaan SUP-tavoitteiden kannalta relevantit alueet. On olennaista, että säätelyssä otetaan huomioon alueet, jotka kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978) säädetyn lain nojalla kuuluvat kunnan puhtaanapitovastuulle. Sen lisäksi ja osittain päällekkäisenä on tarpeen ottaa huomioon jätelain 76 §:n kunnille tuomat jätehuollon järjestämisvelvoitteet (=kunnalla on jätelain 76 §:n tarkoittamana alueen pitäjänä tai haltijana velvollisuus järjestää riittävä jätteen keräys ja muut jätehuollon palvelut) sekä myös 74 §:n mukaiset toissijaiset siivousvelvoitteet, jotka käytännössä ovat ensisijaisia ja joiden perusteella vain harvoin on mahdollista osoittaa varsinaista roskaajaa. Kunnat huolehtivat

useista alueista alueiden haltijoina tai pitäjinä ja tällöin niitä koskevat varsin moninaiset siivousvelvoitteet. Kuntaliiton näkemyksen mukaan jätelain 74 §:n vastuu voidaan tässä vaiheessa rajoittaa 1 momentin kohtiin 1, 2 ja 5 esityksessä perustelluista syistä. Tarpeen mukaan asiaa voidaan tarkastella uudelleen.

47 c § (Kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittäminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälässä säädettäisiin ehdotetun 47 a §:n mukaisen tuottajan kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittämisestä. Tuottajat maksaisivat tuoteryhmäkohtaiset korvaukset kunnille vuosittain suoraan lain ja sen nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen nojalla.

Tarkoitus olisi määrittää korvaukset usean vuoden pituiseksi korvauskaudeksi kerrallaan. Korvauskausi olisi vähintään kolme, mutta enintään viisi vuotta. Lisäksi pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, joita tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruuden määrittely edellyttäisi.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan korvausten määrittämistä koskevan pykälän tulee olla riittävän tarkka, mutta kuitenkin mahdollistava, ottaen huomioon säädöshetken tietopohjan heikkous ja se, että vuosien 2022-2025 aikana tietopohjan on tarkoitus parantua huomattavasti. Koostumustutkimustietoa, joka on olennaista tietoa esitetyn laskennan pohjaksi, on odotettavissa jo vuonna 2022. Kuntaliiton näkemyksen mukaan esitetty pykälä on nykymuodossaan mahdollistava, eikä pykälän sanamuotoihin ole tarpeen tehdä muutoksia.

Ehdotuksessa esitetään, että kuntien kokonaiskustannukset laskettaisiin keräämällä erilaisista kunnista otosperusteisesti kustannustietoja kaikista kustannusvastuun piiriin kuuluvilla alueilla toteutetuista jätehuolto- ja siivoustoimista. Kuntaliitto kannattaa esitettyä otosperusteista lähestymistapaa hallinnollisen taakan hillitsemiseksi. On todettava, että lain mukainen kuntien kustannustietoja koskeva tietotarve on uusi, eikä kustannuksia ole systemaattisesti ollut tarvetta esitetyllä tasolla seurata kuntien järjestelmissä. Sen vuoksi kuntien kustannuseurantaa tältä osin on jatkossa tarkennettava. Kuten esityksessä todetaan, johtuen kustannustiedon epävarmuudesta tuottajat ja Kuntaliitto ovat tämän hallituksen esityksen valmistelun aikana sopineet kustannusvastuun alkamisen ensimmäiseksi kolmivuotiskauden ajan voitavan käyttää ns. soviteltua kustannusvastuuta. Tällöin kuntien roskaamisen ehkäisemiseksi jätehuollon kustannukset ja siivoustoimien lähtötaso voisi olla vähintään 4,79 €/asukas/a. Lisäksi tuottajat ja Kuntaliitto ovat sopineet, että kunnista saatavaa kustannustietopohjaa pyritään kehittämään kohti nykyistä luotettavampia kustannustietoja.

Pykälän tarkoittamassa koostumusselvityksessä kerättäisiin tietoa kustannusvastuun piiriin kuuluvien eri tuoteryhmien jätemääristä suhteessa jätteen kokonaismäärään siten, että otettaisiin huomioon sekä jäteastioihin kerätty jäte, että maasta roskana siivottu jäte. Olennaista on huomata, että SUP-direktiivin kustannusvastuiden eroista johtuen jäteastioiden koostumus ja maasta

poimittavien roskien koostumus on selvitettävä nimenomaisesti erikseen. Tämän voisi tuoda perusteluissa nykyistä selkeämmin esiin. Koostumusta tulisi selvittää jätehuoltotoimien ja siivoamisen kustannusvaikutuksia parhaiten vastaavilla perusteilla. Perusteet voisivat olla erilaisia jäteastioihin kerätyn jätteen ja maasta roskana siivotun jätteen osalta. Em. perusteita on selvitetty koostumusmenetelmän kehittämisessä syksyn 2021 aikana, mutta tietoa on kokeellisesti vielä syvennettävä.

Koostumusselvityksen tekeminen ensimmäistä korvauskautta varten on käynnistetty syksyllä 2021 tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittelyä varten. Momentin mukaan laskukaavaan sisältyvää prosentuaalista osuutta laskettaessa voitaisiin laskentaperusteena käyttää koostumusselvityksessä kerätyn jätteen ja siivotun roskan painoa, kappalemäärää, tilavuutta, näiden yhdistelmää tai muuta tarkoituksenmukaista perustetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laskukaava tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittelyä varten. Kuntaliitto pitää hyvänä, että laissa laskentaperusteet ovat tässä vaiheessa riittävän monipuoliset ja mahdollistavat. Momentin mukaan laskukaavaan sisältyvää prosentuaalista osuutta laskettaessa voitaisiin laskentaperusteena käyttää koostumusselvityksessä kerätyn jätteen ja siivotun roskan painoa, kappalemäärää, tilavuutta, näiden yhdistelmää tai muuta tarkoituksenmukaista perustetta. Tarkoitus on, että kulloinkin käytettävä laskentaperuste vahvistettaisiin pykälän 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Tiedon karttuessa korvausten laskentaa voidaan tarvittaessa tarkentaa kuvaamaan paremmin syntyviä kustannuksia. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää se, että pykälän 2 momentin sanamuoto mahdollistaa sen, että valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin vahvistaa prosentuaalisen osuuden laskemisessa tarvittaessa eri laskentaperuste jäteastioihin kerätylle jätteelle ja maasta roskana siivotulle jätteelle. Selvitysten valossa näyttää siltä, että jäteastioihin kertyvän jätteen koostumusta suhteessa kustannuksiin kuvaa parhaiten tilavuus ja maasta siivottavien roskien koostumusta kappalemäärä. Vuodelle 2022 suunnitellut koostumusselvitykset antanevat asiaan vielä tarkennuksia ja lisäperusteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta huomioida tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruuden määrittelyssä kustannustason vuosittainen muutos kuluttajahintaindeksin mukaisesti. Valtiovarainministeriöstä saadun asiantuntija-arvion mukaan kustannustason vuosittainen muutos tulisi ottaa huomioon tilanteessa, jossa korvauskausi olisi viisi vuotta. Kuntaliitto pitää kustannustasoindeksin käyttöönottomahdollisuutta tarpeellisena, koska korvaustaso on mahdollista määrittellä jatkossa jopa viideksi vuodeksi kerrallaan. Indeksiin sitominen on lain suoma mahdollisuus, jonka käyttöönotossa voidaan käyttää harkintaa.

47 d § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksaminen kunnille) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ensinnäkin tuoteryhmäkohtaisen korvausten maksuajankohdasta. Maksun tulisi tapahtua kutakin korvausvuotta seuravana vuonna. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi vuotta 2023 koskevat tuoteryhmäkohtaiset korvaukset maksettaisiin kunnille vuonna 2024. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa maksuajankohtaan.

2 momentissa säädettäisiin siitä, millä perusteilla tuoteryhmäkohtaiset korvaukset jaettaisiin kullekin kunnalle. Kuntaliitto toteaa, että korvauksen laskennan peruslähtökohtana on hyvä käyttää asukaslukua. Se olisi yksinkertaisin korvausten jakoperuste. Kunnat ovat hyvin erilaisia ja pelkkä asukasluku kustannusten syntyperusteena voi aiheuttaa vääristymiä. Tietopohja kustannusten muodostumisesta eri kokoisissa ja tyyppisissä kunnissa on kuitenkin hataraa. Kuntaliiton kyselyn 2020 mukaan on olemassa viitteitä siitä, että suurimmissa kaupungeissa puhtaanapidon asukaskohtaiset kustannukset ovat keskimäärin suurempia kuin pienemmissä kunnissa. Tässä esiintyy kuitenkin myös vaihtelua riippuen olosuhteista. Siksi Kuntaliiton näkemyksen mukaan on hyvä, että lainsäädännön lähtökohdaksi on valittu asukasluku, jota voidaan täydentää asetuksella säädettävillä korvausta vähentävillä tai korottavilla kertoimilla lisäselvitysten jälkeen. Tavoitteena tulee olla korvaustason kohdentuminen kohtuullisen reilulla tavalla, mutta siten, ettei perusteiden selvittämiseen kunnissa kuluisi enemmän resursseja kuin kunnalla on mahdollisuus tuottajilta korvauksia saada. On huomattava, että tässä yhteydessä ensimmäisellä kaudella keskustellaan keskimäärin maksimissaan noin kahden euron summasta asukasta kohden. Tuhannen asukkaan kunnalle korvaussumma olisi siis enintään 2000 euroa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan korvauksen maksamisen mekanismi vaatisi vielä tarkennusta. Pykälästä puuttuu tällä hetkellä korvauksen maksamisprosessi tai siihen liittyvä asetuksenantovaltuus. Ylipäänsä säädösprosessissa on melko puutteellisesti analysoitu sitä, mitä tapahtuu, jos tuottajat eivät maksaisikaan korvauksia kunnille. Kuntaliiton näkemyksen mukaan saattaisi olla selkeintä, että tuottajat tilittäisivät korvaussumman esimerkiksi Pirkanmaan Elyn kautta kunnille. Tällöin vältettäisiin se tilanne, että korvausten maksuprosessin ongelmassa vajaa 300 kuntaa joutuisi aloittamaan prosessin useaakin tuottajayhteisöä kohtaan. Järkevintä olisi, että valvova viranomainen olisi se taho, joka huolehtisi järjestelmän laillisuuden toteutumisesta.

47 e § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistaminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälässä säädettäisiin ehdotetussa 47 c §:ssä tarkoitettujen kustannusvastuun toteuttamiseksi määriteltävien tuoteryhmäkohtaisen korvausten tarkistamisesta. Säännös olisi tarpeen, koska tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruus olisi tarkoituksenmukaista tietyin aikavälein päivittää vastaamaan korvausten suuruuden määrittelyssä huomioon otettavien tietojen mahdollisia muutoksia. Ehdotuksen mukaan korvaukset tulisi tarkistaa ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluttua siitä, kun ne ensimmäistä kertaa määritetään. Tämän jälkeen tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruus olisi tarkistettava vähintään kolmen ja enintään viiden vuoden välein.

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa esitettyyn korvausten tarkistustiheyteen. Kuntaliitto pitää myös oleellisen tärkeänä, että SUP-tuottajat veloitetaan yhteistoimin vastaamaan tietojen hankkimisesta aiheutuvista kustannuksista ja huolehtimaan siitä, että selvitykset käynnistetään ja teetetään (pykälän 2 momentissa mainittu korvausten suuruuden tarkistamista varten tarvittavien tietojen hankkimis- ja kustannusvastuu kuntien kokonaiskustannuksista sekä koostumus selvityksestä).

Tietojen hankkiminen olisi kuitenkin toteutettava yhteistoiminnassa kuntien ja ympäristöministeriön kanssa, mitä vaatimusta pykälässä Kuntaliitto kannattaa. Esityksen mukaan yhteistoiminta tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että tuottajat ja kunnat yhdessä sopisivat sopivat otoskunnat ja otosalueet siten, että tietojen hankkimisen kustannukset pysyvät kohtuullisina suhteessa niistä saatavaan hyötyyn. Kuntien tulisi myös osana tätä yhteistoimintaa myötävaikuttaa tietojen hankkimiseen kunnista muun muassa luovuttamalla kokonaiskustannustietoja. Kuntaliiton mukaan tämä on perusteltua ja kunnat toimivat mielellään yhteistyökumppaneina. Kuntien osalta pykälässä todettu on riittävää ja on myös itsestään selvää, että tuottajien tulee toimia tietojen hankkimisessa yhteistyössä kuntien kanssa.

Lähtökohdan tuottajavastuusta säätämisessä tulee olla, että kunnille ei saa aiheutua ylimääräisiä kustannuksia lakisääteisen SUP-tuottajavastuun toteuttamisesta ja järjestelmän ylläpidosta. Sen vuoksi on kohtuullista, että kustannuslaskennan pohjaksi tarvittavien nimenomaisten mahdollisten kuntien kokonaiskustannuksia tai koostumusselvityksiä koskevien konsulttiselvitysten kustannuksista jatkossa vastaa tuottaja. Myös esimerkiksi Ruotsissa on suunnitelmissa toteuttaa malli, jossa Ruotsin ympäristövirasto teettää roskaantumisen selvittämisen edellyttämät tutkimukset määrävlein nimenomaan tuottajilta perittävin vuosimaksuin.

On myös nähtävissä, että tuottajien maksamat kuntakohtaiset korvaukset ovat jäämässä sen verran pieniksi, että järjestelmän ylläpidosta aiheutuvien kustannusten ei ole syytä nousta yhden kunnan näkökulmasta kovin korkeiksi. Esim. arvioidulla 2 e/as maksulla 1000 asukkaan keskimääräinen kunta saisi aluksi korvausta 2000 euroa vuodessa. Kuntiin kohdennetuilla laajoilla toimenpidevaateilla voitaisiin aiheuttaa se, että osa kunnista joutuisi toimimaan pahimmillaan jopa järjestelmän nettomaksajana. Tämä osaltaan perustelee sitä, että kustannusseuranta olisiärkevintä toteuttaa otosperusteisena.

47 f § (Kustannusvastuun jakaminen samaa tuoteryhmää edustavien eri tuottajayhteisöjen sekä tuottajien kesken) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa pykälästä.

48 § (Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälään lisättäisiin SUP-direktiivin 8 artiklan täytäntöönpanon edellyttämät uudet tuottajavastuulliset tuoteryhmät ja määriteltäisiin niiden tuottajat. Lisäksi pykälästä poistettaisiin pakkausten tuottajia koskeva 1 miljoonan euron liikevaihtoraja (nykyinen 2 mom) ja tehtäisiin tähän liittyviä tarpeellisia muutoksia pakkauksen tuottajan määritelmään. Muutoksilla pakkausten tuottajien määrä kasvaisi nykyisestä, mutta määrän kasvua pyritään hillitsemään uudella palvelupakkausten tuottajan määrittelyllä, jonka johdosta palvelupakkausten tuottajana pidettäisiin jatkossa tuotteen valmistajaa tai tällaisen tyhjän pakkauksen maahantuojaa tuotteen pakkaajan asemesta.

Esityksessä ehdotettuun pakkausten tuottajia koskevaan liikevaihtorajan poistamiseen liittyen pykälän 1 momentin 6 kohdassa ehdotettaisiin muutoksia pakkausten tuottajan määritelmään.

Palvelupakkauksiksi katsottaisiin pakkaukset, joita käytetään myyntipaikalla elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden, mukaan lukien käsittelemättömien maatalous- ja puutarhatuotteiden, pakkaamiseen. Palvelupakkauksia ovat esimerkiksi kantokassit, pakkaamisen käytetyt pussit, take away-annosten pakkaukset ja muut elintarvikkeiden pakkaamiseen myyntipaikalla käytettävät pakkaukset. Palvelupakkauksia käytetään erityisesti vähittäiskaupassa ja ravitsemusalalla. Ehdotuksen mukaan jatkossa sellaiset yritykset eivät olisi tuottajavastuuvollisia, jotka käyttävät ainoastaan palvelupakkauksia eivätkä tuo maahan palvelupakkauksia tai pakattuja tuotteita. Palvelupakkausten tuottajavastuuvollisia olisivat tällaisten pakkausten valmistajat ja tyhjiin pakkausten maahantuojat.

Kuntaliitto pitää pakkaustuottajien liikevaihtorajan poistamista perusteltuna. Lisäksi on järkevää rajoittaa tuottajavastuunalaisten yritysten määrää ehdotuksen mukaisilla tarkennettavilla määritelmillä.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan SUP-direktiivin täytäntöönpanemiseksi on tarpeellista määritellä tässä pykälässä myös uudet tuottajavastuulliset tuoteryhmät. Näitä ovat seuraavat kertakäyttöisiin muovituotteisiin kuuluvat tuotteet: henkilökohtaiseen hygieniaan ja kuluttajakäyttöön tarkoitetut kosteuspyyhkeet, kuluttajakäyttöön tarkoitetut ilmapallot sekä suodattimelliset tupakkatuotteet ja suodattimet, joita pidetään kaupan käytettäväksi yhdessä tupakkatuotteiden kanssa. Lisäksi tuottajavastuunalaisiksi tuoteryhmäksi säädettäisiin vielä muovina sisältävät kalastusvälineet. Tuottajavastuu koskisi kalastusvälineen määritelmän mukaisesti kaikkia meri- että sisävesikalastuksessa käytettäviä muovina sisältäviä kalastusvälineitä. Kuntaliiton mukaan SUP-direktiivin perusvaatimukseen ehdotettu tiukennus sisävesien osalta on perusteltu Suomen kaltaisessa järvirikkaassa maassa ja etenkin, kun kalastusvälineitä käytetään sekä sisävesi- että merialueilla. Ympäristönsuojelu ja roskaantumisen ehkäisy ovat kansallisesta näkökulmasta yhtä tärkeitä sisävesillä kuin merialueillakin.

49 § (Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi säännös, joka koskisi muovina sisältävien kalastusvälineiden erilliskeräyksen järjestämistä. Säännös olisi osa SUP-direktiivin 8 artiklan edellyttämän muovina sisältävien kalastusvälineiden tuottajavastuun täytäntöönpanoa. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti ja entinen 3 momentti muuttuisi 4 momentiksi. Uudessa momentissa säädettäisiin kalastusvälinejätteen osalta vastaanottopaikan järjestämisvastuu kalastussataman ylläpitäjälle viitaten merenkulun ympäristönsuojelulaissa asiasta säädettävään ja muovina sisältävän kalastusvälineen tuottajan velvollisuudesta järjestää kalastusvälinejätteen kuljetus maksutta kyseisestä kalastussataman vastaanottopaikasta. Kaikkiaan muovina sisältävistä kalastusvälineistä aiheutuvan kalastusvälinejätteen erilliskeräyksen järjestämisvastuu olisi osin ko. välineiden tuottajilla ja osin vuotuiselta saalismäärältään vähintään 5000 kilon kalastussatamien ylläpitäjillä.

Keräysverkostovaatimukset olisi tarkoitus asettaa lain nojalla säädettävässä asetuksessa erilaisina eri kalastusvälinetyypeille. Kalastuslain mukaisille seisoville pyydyksille sekä trooleille ja nuotille tulisi järjestää yhteensä 200 kiinteää keräyspistettä ja lisäksi muuta keräystä siten, että keräysverkosto kokonaisuudessaan palvelee ammatti- ja virkistyskalastajia tasapuolisesti koko maassa. Heittokalastusvälineille eli muille kuin edellä mainituille seisoville pyydyksille (sisältää myös pilkit ja onget) mahdollistettaisiin keräys siten, että kiinteää keräysverkostoa ei tarvita.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan pykälä muotoilu jättää kalastusvälinejätteen käsittelyvastuun ja sen alkamisen ajankohdan osittain epäselväksi. Siirtymäsäännöksissä ei ole otettu käsittelyvastuun alkamisaikaa ollenkaan huomioon eikä siitä ole erikseen säädetty kuten muiden SUP-tuotteiden tuottajavastuun alkamisesta. Käsityksemme mukaan muovina sisältävien kalastusvälinejätteen tuottajavastuun tulisi direktiivin mukaan alkaa 31.12.2024, mutta ilman jätelakiin kirjattua siirtymäsäännöstä jätelain 46 §:n 1 momentin perusteella tuottajan käsittelyvastuu alkaa jo heti jätelain muutoksen voimaantullessa (noin vuonna 2023). Myös pykälään liittyvä siirtymäsäännöksiin kirjattu kuljetusvastuun siirtymäaika, jonka mukaan muovina sisältävän kalastusvälineen tuottajan olisi järjestettävä kalastusvälinejätteen kuljetus maksutta kalastussataman vastaanottoaikaan 1.1.2029 alkaen, aiheuttaa kysymyksen, kenen vastuulla on satamanpitäjien vastaanottoaikaan keräysvälineiden tyhjennys siirtymäaikana. Näyttää siltä, että tuottajalle kuuluvaa vastuuta on tältä osin siirretty satamanpitäjille.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan satamanpitäjille ei tulisi aiheutua tuottajavastuusta muita kuin direktiivin mukaisia vastaanottovälineiden hankinnasta aiheutuvia kustannuksia. Kuntaliitto esittääkin, että sekä satamanpitäjän vastaanottovelvoite että kalastusvälineiden tuottajan koko jätehuoltovastuu säädettäisiin alkamaan samanaikaisesti. Tällöin olisi myös mahdollista yhteensovittaa kalastussataman vastaanottojärjestelyt teknisesti yhteen tuottajan järjestämän kuljetuksen kanssa, kuten merenkulun ympäristönsuojelulain 9 luvun 3 §:n vaatimuksissa todetaan.

Kuntaliitto haluaa herättää myös kysymyksen siitä, onko tarkoitus kerätä kaikkia kalastusvälineitä vai vain muovina sisältäviä kalastusvälineitä, ja onko tarkoitus, että Suomessa kansallisena poikkeuksena säädellään muovina sisältävien kalastusvälineiden tuottajien jätehuoltovastuulle kaikki kalastusvälinejätteet. Pykälän sanamuodon perusteella näin olisi käymässä, koska vastaanottoaikaan järjestämisen velvoite ei rajaudu koskemaan vain muovina sisältäviä kalastusvälinejätteitä.

51 § (Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa pykälämuutoksiin ja sen perusteluihin. Sen sijaan asetussääntelyssä olisi hyvä ottaa huomioon muut sidosryhmät ja niiden kanssa mahdollinen tehtävä yhteistyö neuvonnassa.

53 a § (Tuottajan omaoikeus) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa.

62 § (Tuottajayhteisöön liittyminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälässä esitetään, että pakkausten tuottajayhteisön toimialan tulisi kattaa myös 48 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetut tyhjänä myytävät juomamukit. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tämä lienee tarkoituksenmukaista, jotta pelkästään yhtä mukityyppiä varten ei tarvitse perustaa erillistä tuottajayhteisöä.

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa.

69 § (Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet) + pykäläkohtaiset perustelut

Kuntaliitolla ei ole lausuttavaa.

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi kieltää tuotteen markkinoille saattamisen, jos tuottaja olisi laiminlyönyt korvauksen maksamisen kunnille (47 d §) tai ei olisi osallistunut kustannuksiin, jotka tuottajille yhteisesti aiheutuvat tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistamiseksi tarvittavan selvityksen hankkimisesta (47 e §).

Kuntaliitto esittää jo aiemmin luvussa 3 toteamansa. Jätelain 126 §:ssä säädetään rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Pykälä koskee kaikkia jätelain valvontaviranomaisia. Lain 128 § täydentää kyseistä sääntelyä. Siinä säädetään erityisesti tuottajan järjestämää jätehuoltoa koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Ehdotuksessa ei ole varsinaisesti arvioitu miten mahdolliset tulkintaepäselvyydet tai riidat maksuista tuottajien ja kuntien välillä ratkaistaisiin. Tuleeko kunnan nostaa hallintoriita-asia hallinto-oikeudessa, jos asioita ei saada sovittua? Pirkanmaan ELY-keskuksen mahdollisuus valvoa korvausten maksua hallintopakkomenettelyssä ei sovellu korvaustasoa koskevien erimielisyyksien ratkaisuun. Markkinoille saattamiskielto ei taas sovellu jo toimiville tuottajille, jotka laiminlyövät jälkikäteisen maksuvelvollisuutensa tai jotka riitauttavat maksuosuutensa. Tulisikin vielä harkita mahdollisuutta keskittää maksujen perimiset Pirkanmaan ELY-keskukselle, joka jakaisi korvaukset kunnille. Tällöin maksujen valvonta olisi yhden viranomaisen käsissä eikä jokaisen kunnan olisi erikseen tarpeen toimia asianomistajana mahdollisissa erimielisyystilanteissa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

Voimaantulosäännöksen 2 momentti liittyisi esityksessä ehdotettuun eräiden kertakäyttömuovituotteiden tuottajia koskevaan kustannusvastuuseen. Momentissa säädettäisiin, että lain 47 c §:n tarkoittamat tuoteryhmäkohtaiset korvaukset määritettäisiin ensimmäisen kerran vuosiksi 2023–2025 siten, että tuoteryhmäkohtaisten korvausten suuruuden määrittämisessä käytettävä kuntien kokonaiskustannus on 4,79 €/asukas/a. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa ehdotukseen, kunhan kustannuksen vähimmäismäärä on esitetty.

Direktiivissä säädettyä SUP-pakkausten ja -tupakkatuotteiden ajankohtaa aikaistettaisiin selkeyden vuoksi viidellä päivällä niin, että maksuvelvollisuus alkaisi 1.1.2023. Kuntaliitto kannattaa selkeyden

vuoksi em. ehdotettua siirtymäaika, jotta kustannusten ja toimien tarkastelujakso olisi kokonainen vuosi.

Muovia sisältävien tyhjänä myytävien juomamukien, kertakäyttöisiin muovituotteisiin kuuluvien ilmapallojen ja kosteuspyyhkeiden tuottajien velvollisuutta maksaa kunnille lain 47 d §:n mukainen tuoteryhmäkohtainen korvaus alettaisiin soveltaa 1.1.2025. Direktiivin mukaan aloituksen tulisi olla 31.12.2024, jolloin säädökseen tulisi yhden päivän poikkeama (huom. hallituksen esitysluonnoksessa on päivämäärän osalta virhe direktiiviäitteen voimaantulossa 31.1.2024). Kuntaliiton ei ole huomautettavaa ehdotettuun aloitusajankohtaan.

Kuntaliitto vastustaa lain 49 §:n 3 momentin mukaista siirtymäaika tuottajan kuljetusvastuun alkamisesta vasta 1.1.2029 alkaen. Selkeyden vuoksi kalastusvälinejätteen tuottajavastuun tulisi kokonaisuudessaan alkaa 1.1.2025 ja siirtymäsäännöksissä olisi hyvä ottaa kantaa myös tuottajan käsittelyvastuun alkamiseen. Lisäksi kalastussataman pitäjien velvollisuuden järjestää kalastusvälinejätteen vastaanottoaikka tiettyihin satamiin tulisi alkaa samaan aikaan kuin tuottajavastuu alkaa, esimerkiksi direktiivin SUP-tuotteille määrittämänä ajankohtana, alkaen 1.1.2025. Tällöin toimenpiteiden tekninen yhteensovittaminen olisi parhaimmalla tavalla mahdollista.

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutosehdotus

3 § (Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamassa) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälässä säädettäisiin, että kalastussataman pitäjän on järjestettävä jätelain (646/2011) 6 §:n 1 momentin 33 kohdan tarkoittaman kalastusvälinejätteen erillinen vastaanotto, jos sataman vuosittainen saalismäärä on vähintään 5000 kg. Kalastussataman vastaanotto on sovitettava teknisesti yhteen jätelain 49 §:n 3 momentin mukaisen tuottajan järjestämän kuljetuksen kanssa.

Kuntaliitolla ei ole sinänsä lausuttavaa ko. pykälän sisällöstä, mutta Kuntaliitto huomauttaa, että velvoitteen voimaantulolle ei merenkulun ympäristönsuojelulain muutoksessa ehdoteta asetettavaksi siirtymäaika. Tätä Kuntaliitto pitää ongelmallisena. Kuntaliiton näkemyksen mukaan asiaa on syytä tarkastella uudelleen ja sovittaa satamanpitäjän velvoite sellaiseksi, että velvoite tulee voimaan samanaikaisesti kalastusvälineiden tuottajien velvoitteiden alkamisen kanssa (esim. alkaen 1.1.2025).

Voimaantulosäännös + sen perustelut

Voimaantulosäännöksen 1 momentissa säädettäisiin merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamista koskevan lain voimaantulosta. Kuntaliitto toteaa, että SUP-direktiiviin liittyvästä tuottajavastuusta säätämisestä ei tulisi aiheutua muille toimijoille kuin tuottajille kustannuksia eikä myöskään satamanpitäjiä tulisi saattaa jätehuollon järjestämisen osalta laillisuusvajeiseen tilanteeseen (vrt. aiemmin luvun 4 kohdassa kalastusvälineistä lausumaamme). Siksi em. 3 §:n vastaanottovelvoitteen voimaantulolle on olennaista säätää riittävän pitkä siirtymäaika. Velvoitteen

tulisi tulla voimaan aikaisintaan silloin, kun kalastusvälineiden tuottajavastuu astuu täysimääräisesti voimaan.

Muita esitykseen liittyviä asioita

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Lakiehdotuksen seurannasta on todettu, että ympäristöministeriö tekee vuonna 2025 laissa ja sen nojalla säädetystä kalastusvälinejätteen keräysverkostosta ja keräysastetavoitteesta selvityksen, jonka perusteella arvioidaan keräysverkoston sekä keräysastetavoitteen toimivuutta, kustannustehokkuutta sekä mahdollisia muutostarpeita. Kuntaliiton näkemyksen mukaan selvityksen tekeminen on tarpeen, mutta mieluummin ennakoivasti jo ennen vuotta 2025 ja ennen velvoitteiden voimaantuloa.

Lisäksi SUP-direktiivin tulkinnanvaraisuudesta ja aiheisiin liittyvistä tietopuutteista johtuen muutkin selvitykset lienevät seurannan osalta tarpeen. Esimerkiksi saattaa olla tarpeen selvittää kustannusten muodostumista ja korvausten maksujärjestelyjen toimivuutta kuntien ja tuottajien välillä sekä Pirkanmaan ELY-keskuksen roolia, mikäli säädöstä ei jo tässä vaiheessa täsmennetä. Tarpeen voi olla myös selvittää, miten tuotekehitys jatkossa vaikuttaa SUP-tuottajavastuun toimeenpanoon ja etenkin sellaisten tuottajien keskuudessa, joiden jätteitä jo nyt näyttää esiintyvän erittäin vähän jätteiden ja roskien joukossa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

johtaja, yhdyskunta ja ympäristö

Tuulia Innala

kuntatekniikan kehittämisen erityisasiantuntija

Innala Tuulia
Suomen Kuntaliitto ry